

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник голови приймальної комісії,
проректор з науково-педагогічної роботи
Харківського національного університету

імені В. Н. Каразіна

Олександр ГОЛОВКО

2025 р.

ПРОГРАМА

**додакового вступного випробування
для вступників на навчання
для здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю С5 Соціологія
з галузі знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація»**

Харків 2025

Програму додаткового вступного випробування за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти з галузі знань С “Соціальні науки, журналістика та інформація” за спеціальністю С5 “Соціологія” освітньо-наукової програми “Соціологія” розроблено робочою групою у складі:

Прізвище, ім'я, по батькові	Найменування посади	Науковий ступінь, вчене звання, за якою кафедрою (спеціальністю) присвоєно
БАКІРОВ Віль Савбанович – Гарант ОНП зі спеціальності С5 “Соціологія”	Професор ЗВО кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій	Доктор соціологічних наук, професор, академік НАН України, професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій
МУРАДЯН Олена Сергіївна	Декан соціологічного факультету, доцентка зво кафедри політичної соціології	Кандидатка соціологічних наук, доцентка за кафедрою політичної соціології
НІКУЛІН В'ячеслав Сергійович	Заступник декана з навчальної роботи, доцент ЗВО кафедри політичної Соціології	Кандидат соціологічних наук
ХИЖНЯК Лариса Михайлівна	Професорка ЗВО кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій	Докторка соціологічних наук, професорка за кафедрою прикладної соціології та соціальних комунікацій
СОКУРЯНСЬКА Людмила Георгіївна	В.о. завідувачки кафедри соціології	Докторка соціологічних наук, професорка за кафедрою соціології
ДУБЛІКАШ Тетяна Миколаївна	Доцентка ЗВО кафедри політичної соціології	Кандидатка соціологічних наук, доцентка за кафедрою політичної соціології
СОРОКА Юлія Георгіївна	Професорка ЗВО кафедри соціології	Докторка соціологічних наук, доцентка за кафедрою соціології
ГОЛІКОВ Олександр Сергійович	Професор ЗВО кафедри соціології, заступник декана соціологічного факультету з наукової роботи	Доктор соціологічних наук, доцент за кафедрою соціології
БОЙКО Дмитро Миколайович	Завідувач кафедри політичної соціології	Кандидат соціологічних наук
КУЗІНА Ірина Іванівна	Завідувачка кафедри методів соціологічних досліджень	Кандидатка соціологічних наук, доцентка

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ

Тема 1.1. Соціологія як наука: об'єкт, предмет, структура та функції

Визначення соціології, її місце в системі суспільних та гуманітарних наук. Об'єкт та предмет соціологічного пізнання. Структура соціологічного знання: теоретична та емпірична соціологія, фундаментальний та прикладний рівні. Рівні соціологічного знання: загальносоціологічні теорії, спеціальні (галузеві) соціологічні теорії (теорії середнього рівня), емпіричні дослідження. Приклади теорій середнього рівня (політична соціологія, соціологія знання, соціологія стратифікації) та їх відмінність від конкретних досліджень (наприклад, соціологія Алжиру за П. Бурдьє).

Функції соціології: пізнавальна, прогностична, управлінська, світоглядна, інструментальна, соціального контролю. Основні категорії соціології: соціальна спільнота, соціальний інститут, соціальна система, соціальна структура. Їх визначення та співвідношення. Макрорівень, мезорівень (виявлення соціальних спільнот, груп, інституцій) та мікрорівень соціологічного аналізу.

Тема 1.2. Класична соціологія XIX – початку XX століття

Передумови виникнення соціології. Огюст Конт: закон трьох стадій розвитку людського розуму (теологічна, метафізична, позитивна); соціальна статика та соціальна динаміка як ключове розрізнення для опису стану та розвитку суспільства. Герберт Спенсер: органіцизм та аналогія суспільства з біологічним організмом; загальні системні принципи розвитку (нарощення маси, ускладнення структури, диференціація функцій); соціальний дарвінізм; типологія соціальних інститутів (сімейні, політичні, церковні, естетичні тощо). Карл Маркс: матеріалістичне розуміння історії; базис та надбудова; форми суспільної свідомості (мораль, право, філософія, релігія, наука); поняття свободи як пізнання закономірностей; революція як рушій прогресу. Еміль Дюркгейм: соціологічний реалізм та поняття «соціального факту» (примусовість, зовнішність, об'єктивність); чинники соціальної солідарності (розподіл праці); механічна та органічна солідарність; колективні уявлення; соціальна аномія (симптоми: порушення норм, неповага, девіація). Макс Вебер: розуміюча соціологія; концепція соціальної дії (орієнтація на іншого); типи соціальної дії; поняття «ідеальний тип» як інструмент дослідження; вплив протестантської етики на становлення капіталізму (праця «Протестантська етика та дух капіталізму»); типи панування (традиційне, легальне, харизматичне). Георг Зіммель: центральне питання соціології – «Як можливе суспільство?»; формальна соціологія. Фердинанд Тьоніс: два типи соціальних утворень – спільнота (Gemeinschaft) та суспільство (Gesellschaft), засновані на природній та розумовій волі. Вільфредо Парето: суспільство як система рівноваги; теорія еліт; резидуї та деривації. Гюстав Лебон: психологія натовпу – зараженість спільною ідеєю, втрата індивідуальної відповідальності, догматизм.

Тема 1.3. Сучасні соціологічні теорії та парадигми

Структурний функціоналізм: Толкотт Парсонс – одиниця соціальних відносин (соціальна роль); Роберт Мертон – явні та латентні функції (приклад: школа дає батькам вільний час), дисфункції, статусний набір (типовий формуляр), соціальний фрейм. Теорії соціального конфлікту: Льюїс Козер – позитивні функції конфлікту (згуртування перед зовнішньою загрозою); Ральф Дарендорф – діалектика влади та спротиву, неминучість конфлікту через нерівність. Символічний інтеракціонізм: Джордж Герберт Мід, Герберт Блумер. Феноменологічна соціологія: Альфред Шюц. Етнометодологія: Гарольд Гарфінкель.

Чиказька школа: екологічний підхід, метод картографування, дослідження міських спільнот. Пітирим Сорокін: соціальна стратифікація та мобільність; соціокультурна динаміка; соціологія як генералізуюча наука, що досліджує всі соціальні процеси.

Тема 1.4. Суспільство як соціальна система: типологія, структура, динаміка

Поняття суспільства, його ознаки (територія, культура, соціальна структура, ідентичність). Суспільство як соціальна система: елементи (індивіди, групи, інститути), підсистеми (економічна, політична, соціальна, духовна), зв'язки. Типології суспільств: традиційне, індустріальне, постіндустріальне. Ознаки постіндустріальної стадії: провідний сектор – послуги, ключова взаємодія «людина-людина», освіта як принцип управління. Що не характеризує: здоровий глузд як провідний метод рішення.

Соціальна структура: поняття, елементи (соціальні спільноти, групи, інститути, статуси). Соціальна стратифікація: поняття, критерії (влада, дохід, престиж, освіта). Історичні типи стратифікації. Соціальна мобільність: вертикальна та горизонтальна, індивідуальна та групова. Соціальні статуси: приписані (аскриптивні) (наприклад, «син олігарха») та досягнуті.

Динаміка суспільства: соціальні зміни, прогрес, регрес. Фактори соціальних змін: ендогенні та екзогенні, об'єктивні та суб'єктивні (наприклад, погіршення клімату як екзогенний об'єктивний чинник). Глобалізація та комунітаризм (прагнення «бути серед своїх»).

Тема 1.5. Соціальні інститути та соціальні спільноти

Поняття соціального інституту. Ознаки інституту (символи, кодекси, ролі, матеріальні об'єкти). Сталі форми організації спільної діяльності, що склалися історично. Види соціальних інститутів: економічні, політичні, сімейні, освітні, релігійні. Поняття соціальної спільноти. Реально існуюча сукупність індивідів, що може бути емпірично зафіксована та характеризується відносною цілісністю.

Відмінність соціальної спільноти від соціальної групи. Ознаки спільнот: цілісність, стійкість, емпірична фіксація. Характеристики для розрізнення спільнот: характер діяльності, рівень згуртованості та організованості, соціодемографічні характеристики (що не використовується – характеристики лідера). Суб'єктність та згуртованість спільноти (ілюстрація: «діяти разом як єдиний кулак»). Соціальні групи: первинні та вторинні, малі та великі, формальні та неформальні.

Квазігрупи: натовп, аудиторія, публіка. Характеристики натовпу (зараженість, втрата відповідальності, догматизм).

РОЗДІЛ 2. СПЕЦІАЛЬНІ ТА ГАЛУЗЕВІ СОЦІОЛОГІЇ

Тема 2.1. Соціологія сім'ї та шлюбу

Поняття сім'ї. Подвійність сім'ї: одночасно мала група та соціальний інститут. Функції сім'ї: репродуктивна, виховна, економічна, рекреаційна, первинного соціального контролю, емоційна, сексуальна. Типи сімейних структур: моногамія, полігінія, поліандрія. Трансформація полігінічного шлюбу в моногамний.

Історичні форми шлюбу. Сучасні тенденції: тимчасові шлюбні контракти, випробувальні шлюбні контракти, консенсуальні шлюби.

Демографічні аспекти: народжуваність, смертність, демографічні піраміди як свідчення ключових тенденцій сучасності (зниження народжуваності, пізніший вступ у шлюб, тощо).

Соціальні умови існування сім'ї: соціально-економічні, соціально-культурні, соціально-психологічні. Життєвий цикл сім'ї.

Тема 2.2. Соціологія молоді

Молодь як соціально-демографічної групи. Вікові межі молоді: дискусії в соціології (різні підходи: 14–35, 16–30, 15–28, 13–39). Особливості соціалізації молоді. Молодіжні субкультури. Соціальні проблеми молоді: освіта, зайнятість, дозвілля, здоров'я. Молодіжна політика.

Тема 2.3. Етносоціологія

Поняття етносу та нації. Підходи до вивчення: примордіалізм, конструктивізм, інструменталізм. Конструктивістська теорія: етноси як «уявлені спільноти» (Бенедикт Андерсон). Роль друкарства як поштовху до виникнення націй. Важлива роль інтелектуалів та еліти у формуванні етносу.

Етнічна ідентичність: об'єктивно-суб'єктивні зв'язки між етносом та особистістю. Типи етнічної ідентичності: етніцизм (найпоширеніший прояв – космополітизм), етногеоїзм, етноізоляціонізм. Етнічні стереотипи: «Ми-образи» та «Вони-образи» (у байках та анекдотах про сусідні народи). Міжетнічна взаємодія: асиміляція (метафора «плавильного тигеля»), інтеграція, сегрегація, конфлікт.

Тема 2.4. Соціологія культури

Поняття культури в соціології. Підходи: структурно-функціоналістський (культура передається, інтегрує дії людей, є цілісною традицією), аксіологічний, діяльнісний. Що не належить до структурно-функціоналістського підходу: «культура у кожній людині своя власна, унікальна».

Елементи культури: цінності (загальноприйняті переконання про те, до чого людина має прагнути), норми, звичаї, традиції, обряди.

Типи культури: масова, елітарна, народна.

Функції культури: регулятивна, інтегративна, комунікативна, трансляційна.

Культурна динаміка: культурні зміни, дифузія, глобалізація культури.

Тема 2.5. Соціологія особистості

Поняття особистості в соціології. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність», «дивід» (сприйняття людини як набору функцій).

Структура особистості за різними теоріями: психоаналітична (Зигмунд Фрейд: Воно, Я, Над-Я; механізм ідентифікації в дитячій грі «дочки-матері»). Ерік Берн (Дитина, Батько, Дорослий) спирався на концепцію Фрейда. Соціалізація: поняття, етапи (первинна та вторинна), агенти. Механізми соціалізації: імітація, ідентифікація, почуття сорому та провини. Ресоціалізація. Освоєння ролей.

Типи особистості: модальний, нормативний, ідеальний. Статусно-рольова теорія: соціальний статус (приписаний/досягнутий), соціальна роль. Рольові конфлікти: внутрішній та міжрольовий. Референтна група.

Теорія потреб Абрахама Маслоу: ієрархія потреб.

Тема 2.6. Соціологія конфлікту

Поняття соціального конфлікту. Функції конфлікту: позитивні (згуртування, виявлення проблем) та негативні. Типологія конфліктів. Теорії конфлікту (Козер, Дарендорф). Динаміка та етапи конфлікту. Вирішення конфліктів. Медіація та фасилітація як стратегії у вирішенні конфліктів.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ СОЦІОЛОГІЇ

Тема 3.1. Методологічні засади соціологічного дослідження

Поняття методології. Рівні методології: філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, методики та техніки. Основні парадигми в соціології: позитивізм, розуміюча соціологія, структурний функціоналізм, конфліктологічна, інтерпретативна. Їх вплив на вибір методів.

Кількісна та якісна стратегії дослідження: порівняльна характеристика.

Поняття соціологічного факту. Об'єктивність та суб'єктивність у дослідженні.

Етика соціологічного дослідження.

Тема 3.2. Програма соціологічного дослідження

Структура програми: методологічний та процедурний розділи. Проблемна ситуація, об'єкт та предмет дослідження. Мета, завдання, гіпотези. Вибірка: генеральна та вибіркова

сукупності, репрезентативність. Типи вибірки (випадкова, квотна, гніздова тощо). Операціоналізація понять – перехід від теоретичних до емпіричних індикаторів. Побудування гіпотез. Системний аналіз об'єкту дослідження.

Тема 3.3. Методи збору соціологічної інформації

Аналіз документів: традиційний (якісний) та формалізований (контент-аналіз). Класичне дослідження В. Томаса та Ф. Знанецького «Польський селянин в Європі та Америці» (аналіз понад 750 листів) – основа якісної соціології та інтеракціонізму.

Спостереження: включене та невключене, польове та лабораторне. Хоторнські експерименти.

Опитування: анкетування та інтерв'ю. Види питань (відкриті, закриті, напівзакриті).

Соціологічний експеримент. Фокус-групи. Візуальні методи, картографування (дослідження Чиказької школи, «Картографія міста Чикаго»).

Тема 3.4. Методи аналізу даних та інтерпретація результатів

Кількісні методи: первинна обробка, статистичний аналіз (кореляційний, регресійний, багатомірний). Поняття кореляції. Помилка лінійної кореляції (приклад: зведення складних соціальних явищ до простої залежності). Якісні методи: тематичний аналіз, дискурс-аналіз, обґрунтована теорія. Методологічні помилки та редукціонізм: економічний редукціонізм, психологічний детермінізм, соціологічний патерналізм. Інтерпретація результатів, валідність та надійність. Представлення результатів: звіт, аналітична записка, публікація.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

Підручники та навчальні посібники

1. Brenner, P. S. (2020). *Understanding Survey Methodology: Sociological Theory and Applications*. Springer.
2. Cicourel, A. V. (1964). *Method and Measurement in Sociology*. Free Press.
3. Giddens, A., & Sutton, P. W. (2014). *Essential Concepts in Sociology*. Polity Press.
4. Johnson, H. (1998). *A Short History of Sociology*. Routledge.
5. Макеев, С. О. (Ред.). (2008). *Соціологія: навч. посібник*. Знання.
6. Silverman, D. (1985). *Qualitative Methodology and Sociology: Describing the Social World*. Gower.
7. Черниш, Н. Й. (2009). *Соціологія: підруч. за рейтингово-модульною системою навчання*. Знання.
8. Якуба О.О. (1996). *Соціологія*.

Словники та енциклопедії

1. Abercrombie, N., Hill, S., & Turner, B. S. (2006). *The Penguin Dictionary of Sociology* (5th ed.). Penguin.
2. Городяненко, В. Г. (Уклад.). (2008). *Соціологічна енциклопедія*. Академвидав.
3. Marshall, G. (Ed.). (1994). *The concise Oxford dictionary of sociology*. Oxford University Press.
4. Піча, В. М. (Ред.). (2002). *Соціологія: Терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник*. Каравелла; Новий Світ-2000.
5. Scott, J. (2014). *A Dictionary of Sociology* (4th ed.). Oxford University Press.
6. Turner, B. S. (2006). *The Cambridge Dictionary of Sociology*. Cambridge University Press.

Хрестоматії

1. Городяненко, В. Г. (Ред.). (2006). *Загальна соціологія. Хрестоматія*. Вид-во ДНУ.
2. Городяненко, В. Г. (Відп. ред.). (2009). *Зарубіжна соціологія (XX – початок XXI ст.): хрестоматія*. Вид-во ДНУ.

Додаткова література

1. Бакіров, В. (2024). Соціальна турбулентність у контексті глобальних трансформацій. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*, (52), 7-17. <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2024-52-01>
2. Бакіров, В., & Сокурянська, Л. (2023). Ціннісні зрушення у повоєнній Україні: напрямки, чинники, суб'єкти. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*, (51), 29-37. <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2023-51-03>
3. Бек, У. (2011). *Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія* (Пер. з нім.). Ніка-Центр.
4. Grusky, D. B., & Hill, J. (Eds.). (2018). *Inequality in the 21st Century*. Routledge.
5. Злобіна, О. (2004). *Особистість як суб'єкт соціальних змін*. Інститут соціології НАНУ.
6. Злобіна, О. (2015). Особливості мобілізації людського потенціалу в кризових умовах. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*, 2(16), 167-174.
7. Злобіна, О. Н., Костенко, Н. В., Шульга, М. О., та ін. (2017). *Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір*. Інститут соціології НАН України.
8. Зубарєв, О. (2023). Фройд і війна. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*, (51), 7-16. <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2023-51-01>
9. Іванов, В. (2010). *Основні теорії масової комунікації і журналістики*. Центр вільної преси.
10. Історія української соціології. XIX-XXI: навчальний посібник / за редакцією В. П. Степаненка і К. В. Батаєвої. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023. 566 с.
11. Кислова, О., & Ніколаєвська, А. (2025). Стандартизація соціологічного тесту в контексті проблеми вимірювання в соціології. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*, (54), 7-16. <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2025-54-01>
12. Кислова, О., & Профатілова, Л. (2024). Аналіз біографічних нарративних інтерв'ю: метод Ф.Шютце. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*, (53), 7-16. <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2024-53-01>
13. Коваліско, Н. В. (2008). *Стратифікаційні порядки суспільства: концептуальні уявлення та досвід вивчення*. Інститут соціології НАН України.
14. Костенко, Н., & Ручка, А. (Ред.). (2008). *Медіа. Демократія. Культура*. Інститут соціології НАН України.
15. Круглий стіл “Системні ризики нестабільного суспільства: соціологічна аналітика”. (2020). *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*, (4), 161–189.
16. Култаєва, М. Д., Навроцький, О. І., & Шеремет, І. І. (2008). *Європейська теоретична соціологія XX–XXI століть: навч. посіб.* ХНУ імені В. Н. Каразіна.
17. Макеєв, С. (2015). Повсякденні практики часів війни та економії. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*, 2(16), 92-97.
18. Макеєв, С., & Оксамитна, С. (Ред.). (2017). *Стан сингулярності: соціальні структури, ситуації, повсякденні практики*. НаУКМА.
19. Паніотто, В. І., Максименко, В. С., & Марченко, Н. М. (2004). *Статистичний аналіз соціологічних даних*. Вид. дім «КМ Академія».
20. Райт, Е. О. (Ред.). (2019). *Підходи до класового аналізу* (Пер. з англ.). Інститут соціології НАН України.
21. Резнік, О. (2011). *Громадянські практики в перехідному суспільстві: чинники, суб'єкти, способи реалізації*. Інститут соціології НАН України.
22. Романенко, С. (2024). Соціологія після постмодерну або «віртуальна раціональність» метамодерну як перспектива розвитку соціології. *Вісник Харківського національного*

- університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи», (52), 18-30. <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2024-52-02>
23. Ручка, А. (Ред.). (2002). *Соціокультурні ідентичності та практики*. Інститут соціології НАН України.
  24. Ручка, А. (2015). Цінності та ціннісна зміна в соціологічній перспективі. У *Мінливості культури: соціологічні проєкції* (с. 41–75). Інститут соціології НАН України.
  25. Ручка, А. (Ред.). (2007). *Соціологічна теорія: традиції та сучасність: навч. посіб.* Інститут соціології НАН України.
  26. Скокова, Л. Г. (Ред.). (2021). *Ризики в сучасному нестабільному суспільстві: соціальні і культурні виміри*. Інститут соціології НАН України.
  27. Соболевська, М. (2010). *Неофункціоналізм та постструктуралістські теорії в сучасній соціології: Навчальний посібник*. Дух і Літера.
  28. *Sociological objects: Reconfigurations of social theory*. (2016). G. Cooper, A. King, & R. Rettie (Eds.). Routledge.
  29. Сорока, Ю. Г. (2012). *Свої, чужі, різні: соціокультурна перспектива сприйняття Іншого: моногр.* ХНУ імені В. Н. Каразіна.
  30. Степаненко, В. П. (2015). *Громадянське суспільство: дискурси і практики*. Інститут соціології НАН України.
  31. *Субкультурна варіативність українського соціуму*. (2010). Н. В. Костенко, А. О. Ручки (Ред.). Інститут соціології НАНУ.
  32. Swedberg, R., & Smelser, N. (Eds.). (1994). *The Handbook of Economic Sociology*. Princeton University Press.
  33. Szacki, J. (1979). *History of Sociological Thought*. Greenwood Press.
  34. Sztompka, P. (1993). *The Sociology of Social Change*. Wiley-Blackwell.
  35. Танчер, В. В., & Степаненко, В. П. (Ред.). (2004). *Суспільна трансформація: концептуалізація, тенденції, український досвід*. Інститут соціології НАН України.
  36. Тарасенко, В. І., & Іваненко, О. О. (2004). *Проблема соціальної ідентифікації українського суспільства: Соціотехнологічна парадигма*. Інститут соціології НАН України.
  37. Тьоніс, Ф. (2005). *Спільнота та суспільство: основні поняття чистої соціології* (Пер. з нім.). Дух і Літера.
  38. Turner, J. H. (2010). *Theoretical Principles of Sociology* (Vol. 2: Microdynamics). Springer.
  39. Turner, J. H. (2013). *Contemporary sociological theory*. Sage Publication.
  40. *Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія*. (2022). Є. Головаха, С. Макеев (Ред.). Інститут соціології НАН України.
  41. Urry, J. (2000). *Sociology Beyond Societies: Mobilities for the Twenty First Century*. Routledge.
  42. Шульга, М. (2015). Ризики для інтеграції суспільства в умовах воєнного конфлікту. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*, 2(16), 505-512.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, інше методичне забезпечення

Сайт Соціологічної асоціації України <http://www.sau.kiev.ua>

Сайт International Sociological Association <https://www.isa-sociology.org/en/conferences/world-congress/>

Сайт Європейської соціологічної Асоціації <http://www.europeansociology.org/about-esa>

Щорічник Міжнародної соціологічної асоціації (МСА) – «Annual Review of Sociology» –

<https://www.annualreviews.org/content/journals/soc/browse?page=previous-issues>

Звіти соціологічних досліджень Соціологічної групи «Рейтинг» [Sociological Group «Rating» \(ratinggroup.ua\)](http://www.ratinggroup.ua)

Звіти соціологічних досліджень Київського міжнародного інституту соціології [Домашня сторінка КМІС \(kiis.com.ua\)](http://www.kiis.com.ua)

Сайт інституту соціології НАН України [Інститут соціології НАН України | Інститут соціології НАН України \(i-soc.com.ua\)](http://www.i-soc.com.ua)

Програма додаткового вступного випробування до аспірантури соціологічного факультету за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти з галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія освітньо-наукової програми 054 Соціологія передбачає написання здобувачами тестового завдання онлайн.

Результати додаткового вступного випробування для вступу до аспірантури Університету є дійсними протягом календарного року (за Правилами прийому на навчання до аспірантури та докторантури Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (для громадян України, іноземців, які постійно проживають в Україні на законних підставах, осіб, яким надано статус біженця в Україні, та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту) (Додаток 7.1)).

Вступне випробування проводиться із застосуванням дистанційних технологій.

ЗРАЗОК ПИТАННЯ ТЕСТОВОГО ЗАВДАННЯ

Яка з тез НЕ може бути частиною конструктивістської теорії етносу?

А. Етноси існують з давніх давен, у довгому природно-історичному процесі

Б. Етнічні спільноти формуються навколо символів, знаків та дискурсів

В. Люди лише уявляють, що вони належать до етносу, але не належать реально

Г. Інтелектуали та еліта відіграють важливу роль у формуванні етносу

Критерії оцінювання вступного іспиту зі спеціальності

В тесті 40 питань, максимум – 200 балів. Тест вважається таким, що був зданий, якщо пошукач набирає 100 балів і більше (20 правильних відповідей з 40 можливих)

Вступники, які набрали за шкалою 100-200 менше ніж 100 балів, отримують незадовільну оцінку та не допускаються до участі у конкурсному відборі.

Голова предметної комісії

Віль БАКІРОВ

Затверджено на засіданні Приймальної комісії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Протокол № 2 від 20 березня 2025 року

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Ганна ЗУБЕНКО